

POROČILO DELOVNE SKUPINE ZA ETNOLOŠKO KONSERVATORSTVO PRI SLOVENSKEM ETNOLOŠKEM DRUŠTVU V LETU 1996:

Etnologi konservatorji smo se že četrto leto srečevali enkrat na mesec na delovnih srečanjih - vsakič na območju drugega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine - kamor smo povabili tudi tamkajšnje kustose etnologe. Na srečanjih smo se pogovorili o izvajanju skupnih nalog, ogledali pa smo si tudi objekte in območja etnološke dediščine.

Od začetka osemdesetih let, ko so se zavodi okrepili z etnologi konservatorji, je naše skupno delo usmerjeno predvsem v:

- izpopolnjevanje, nadgradnjo etnološke konservatorske metodologije;
- usklajevanje projektov in akcij;
- reševanje praktičnih vprašanj varstva in popularizacijo, zaokrožitev našega dela.

V preteklem letu smo dokončali tri obsežnejše projekte:

Nalogo priprave seznama objektov *ljudskega stavbarstva* na zavodih za varstvo naravne in kulturne dediščine, Upravi in v Gorenjskem muzeju, ki so arhitekturno izmerjeni, izrisani ali kakorkoli grafično obdelani, smo si zadali že leta 1993. Kot osnovno merilo smo izbrali le stanovanjske in gospodarske objekte *ljudskega stavbarstva* tako na podeželju kakor tudi v manjših mestih, ki so bila v preteklosti torišče našega dela. Cilj dela je bil predstaviti pregled stanja te vrste dokumentacije po zavodih, kar naj bi bila spodbuda, da bi jo nadaljevali kolegi v drugih institucijah in tudi sodelavci drugih strok po zavodih. Poleg priprave samega seznama objektov nas je zaposlila tudi priprava šifranta gesel in navodil za njegovo izpolnjevanje, katerega vsebino smo zaradi preglednosti in pomanjkanja prostora skrčili na najmanjši možni obseg. Seznam je v tisku v VS 37.

Etnologi konservatorji smo zasnovali referenčni seznam obrtnikov in pod-

prprava gradiv, pripomb in tekstualnih dopolnitev k *Odloku o spremembah in dopolnitvah prostorskih sestavin dolgoročnega in srednjeročnega družbenega plana Republike Slovenije*. Za posvet ob desetletnici vpisa Škocjanskih jam v seznam svetovne naravne in kulturne dediščine sem pripravila referat *Kulturna dediščina in varovana območja*. Na pobudo naravovarstvenega dela Regionalnega zavoda za varstvo naravne in kulturne dediščine Novo mesto sem sodelovala pri pripravi varstvenih usmeritev za sanacijo jezov na Kolpi. Za pridobitev kreditov za obnovo naselja sem pripravila dodatno utemeljitev pomena vasi Žerovnica pri Cerknici.

Popularizacijskim nalogam Uprave sem prispevala svoj delež pri pripravi posebnega poglavja Atlasa Slovenije na CD ROM-u, kjer sodelujemo s predstavitevijo (še posebno za namene ogledov) izbranih objektov in območij kulturne dediščine. Z etnologi konservatorji smo pripravili izbor 165 enot s področja etnološke dediščine in jih vnesli na karte. Izvedla sem končno redakcijo in za tisk poenotila besedila piscev, pristojnih konservatorjev. Gradivo je oddano in konfigirano, izbor ustreznih diapozitivov je v končni fazi.

Za objavo v reviji Kras sem pripravila prispevek *Kulturna dediščina na Pivškem*.

Udeležila sem se dveh enodnevnih posvetov *Evropska vas in mesto v naravnem okolju* v Mariboru in *Slovenski kozolec - spoznavno znamenje Slovenije*, ki ga je organiziral Agens iz Žirovnice v Stari Fužini.

K nalogam s področja mednarodnega sodelovanja prištevam tudi sodelovanje na predstavitev varstvenih prizadevanj v Veliki Britaniji, ki jo je predstavila kolegica krajinarka Blanka Bartol. Delovanje *National Trusta* je podrobno opisal njihov član Robert Maxwell. Kolega Jovo Grobovšek je poročal s posveta o stavbnih raziskavah v Belgiji.

Kot predstavnik Slovenije v *Projektni skupini za zgodovinska središča Delovne skupnosti Alpe-Jadran* sem se dvakrat udeležila sestankov skupine. Maja smo v Szantodpuszti na Madžarskem otvorili potujočo razstavo o problematiki vasi v deželah Alpe-Jadran, ki prihaja v letu 1997 v Slovenijo. Na mojo pobudo je v pripravi *Tretje skupno poročilo o problematiki stanja in varstva ljudskega stavbarstva*; besedilo zanj sem že pripravila. Za skupni uvod sem prispevala še dodatna tekstualna in slikovna gradiva.

Izvedla sem zadnje korekture besedila

za slovensko-nemški *Glosar ljudskega stavbarstva*, ki se tiska v Celovcu. V decembru sem se udeležila tudi slavnostne seje ob petnajstletnici projektne skupine v Miranu pri Benetkah.

Z referatom *Ljudsko stavbarstvo in načrtovanje novogradenj na podeželju v Sloveniji* sem se udeležila letne konference ECOVASTA (*Evropski svet za vasi in majhna mesta*) v Sta Maria di Leuca v Italiji. Organizirala sem srečanje generalnega sekretarja ECOVASTA na Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano s predavanjem o tej nevladni organizaciji in o evropski podeželski strategiji.

Sodelovala sem na dveh sejah komisije za pripravo gradiva za kandidiranje Studorsko-fužinarskih planin za svetovno naravno in kulturno dediščino.

Pripravila sem tudi mnenje o ustreznosti dodelitve finančnih sredstev s strani PHARE za obnovo paše na Tolminskih planinah.

Udeležila sem se posveta o novih funkcijah starih stavb na podeželju v Piacenzi v Italiji, ki ga je organizirala *Mednarodna komisija kmetijskih inženirjev*.

V okviru raziskovalnega dela sem opravila načrtovano delo na nalogi in pripravila sklepno poročilo o svojem deležu pri triletnem konservatorskem raziskovalnem projektu *Prezentacija spomenika*.

Opravila sem dva izpita za podiplomski študij in se udeležila računalniškega tečaja Windows.

Udeleževala sem se sej *Izvršilnega odbora Slovenskega etnološkega društva*, predstavila delo etnologov konservatorjev na občnem zboru in sodelovala pri organizaciji tiskovne konference o etnološkem tisku za leto 1995 v KIC-u.

V okviru *Slovenskega konservatorskega društva* sem se udeleževala sej *Izvršilnega odbora*, kjer sem tudi predstavila pripombe na nastajajoči zakon o varstvu kulturne dediščine. Vodila sem komisijo za Steletove nagrade in sodelovala na podelitvi.

jetij, s katerimi uspešno sodelujemo pri praktičnih varstvenih posegih in ki so ključnega pomena za naše delo. Seznam, razdelan po dejavnostih z najosnovnejšimi podatki o izvajalcih, smo prvotno zasnovali le za interno rabo. V prihodnje bi ga (seveda s sponzoriranjem izvajalcev) pripravili za posebno objavo. Zavedamo se, da bi taka publikacija opravila dvojno delo: po eni strani bi popularizirala naše delo, po drugi pa nedvomno mnogo prispevala k ohranitvi in razvoju predstavljenih dejavnosti. Omenila bi še opozorilo, da predstavlja seznam stanje let 1995/6. Vsako leto homo ta seznam revidirali oziroma aktualizirali v smislu presoje vsakokratne ustreznosti izvedbe del.

Mladinska knjiga pripravlja izvedbo *Atlasa Slovenije* na CD ROM-u. V njem naj bi tudi izčrpno predstavili naravno in kulturno dediščino. V ta namen smo pripravili 165 enot objektov in območij nepremične etnološke dediščine, ki smo jih obdelali tekstualno, grafično z oznako na zemljevidu TTN 1 : 5000 in slikovno. Obdelano gradivo je v tisku. Uprava RS za kulturno dediščino načrtuje natis vseh obdelanih enot kulturne dediščine tudi v knjižni obliki.

Na delovnih srečanjih rešujemo sprotne probleme financiranja in usklajevanja programov in izvedbe projekta *Mreža regionalnih muzejev na prostem na Slovenskem*, ki poteka na lokacijah Brdo pri Kranju, Pleterje, Račji dvor pri Mariboru, Rogatec in Sečoveljske soline.

Projekti, ki so v pripravi:

Po nadvse ugodnem odzivu uredništva *Slovarja etnologije Slovencev* smo že v letu 1994 pripravili še dodatne izraze s področja ljudskega stavbarstva, podeželja in konservatorstva. Po večkratnih sestankih in usklajevanjih smo v preteklem letu izdelali dokončni seznam s približno 300 izrazi, ki jih sedaj obdelujemo.

Leta 1994 smo oblikovali etnološko konservatorsko komisijo v sestavi Vito Hazler, Vladimir Knific in Zvezdana Koželj za usklajevanje načrtovanja akcij, izdelavo kriterijev za pridobitev sredstev, nadzorovanje izvedbe posegov, ob koncu pa za preveritev končnega poročila. Za zdaj smo se ukvarjali predvsem s problemi načrtovanja in izvajanja posameznih akcij, v preteklem letu pa predvsem s problematiko domačije Žuniči 2, ki naj bi jo po izvedbi celovite obnove in prezentacije usposobili za informacijski center obkolpskega regijskega parka.

S pripravo gradiva *Standardi v var-*

stveni dejavnosti - Poudarek na delu etnologa konservatorja, ki sva ga s kolegom Hazlerjem izdelala leta 1995 ob podpori in sugestijah drugih etnologov konservatorjev, želimo natančneje opredeliti delo in vlogo etnologa v spomeniški službi. Gradivo, ki je zasnovano kot krovno, bomo še razdelali po posameznih sestavinah. Tako so v pripravi navodila za izdelavo konservatorskega programa in metodologije za izdelavo gradiv s področja varstvene dejavnosti za potrebe urbanističnih načrtov. Za slednje gradivo sem že pripravila uvodni del - *Splošna načela za urbanistično urejanje naselij, ki so ovrednotena kot kulturna dediščina - varstveni vidik*.

V letu 1995 smo prek OEiKA vložili zahtevek za odobritev dveh skupnih raziskovalnih nalog z naslovom *Evidenčni popis kozolcev v Sloveniji* in *Ljudska toponomastika v Sloveniji*, ki sta bili sprejeti. Zaradi pomanjkanja denarnih sredstev smo lahko lani izvajali ti dve nalogi le na nivoju obdelave obstoječe dokumentacije, medtem ko pričakujemo v letu 1997 z večjo finančno vsoto intenziviranje raziskovalnega dela.

Naša skupina aktivno sodeluje pri pripravi nove varstvene zakonodaje. Izhajajoč iz dela etnologa konservatorja, specifične varstva ljudskega stavbarstva kot nedeljive podobe načina življenja, skušamo ta profil vključiti v splošen in sodoben varstveni kontekst.

Tako sem v mesecu maju pripravila mnenje o *Predlogu zakona o varstvu kulturne dediščine - prva obravnava* (poskusna verzija z dne 14. 4. 96) - seveda tudi na podlagi naših predhodnih gradiv, ki ga v tem prispeku zaradi pomena za naše bodoče delo v celoti podajam.

Vseskozi poudarjam, da moramo pri pripravi nove, še posebno krovne varstvene zakonodaje izhajati iz vseh pozitivnih strokovnih in upravnih izhodišč "starega" zakona; novi zakon mora omogočiti le učinkovitejše izvajanje naše dejavnosti. Če povzamemo rdečo nit seminarja Sveta Evrope o *Integralnem varstvu kulturne dediščine* izpred treh let pri nas, je bistvo in temelj vsega povedanega - izhajati iz tradicije vsakokratnega okolja in varstva. Temelj vsega sistema varstvenih zakonov je tudi jasna, nedvoumna in z našo varstveno teorijo in prakso terminološko usklajena opredelitev pojma dediščine.

Ivana Leskovec

POROČILO O "ETNOLOGIJI" V MESTNEM MUZEJU IDRJA

Etnološko delovanje v Mestnem muzeju Idrija je bilo v preteklem letu omejeno na zbiranje, evidentiranje in inventariziranje predmetov (zlasti čipk) ter dokumentiranje na terenu.

1) Razstavna dejavnost je bila skoncentrirana okoli razstave čipk, s katero smo v letu 1996 uspešno gostovali po Evropi. Posebnost razstave z naslovom *Mojstrovine klekljanih čipk na Slovenskem* je v tem, da združuje tri slovenska klekljarska središča (Idrijo, Žiri in Železnike) ter v enotnem nastopu predstavlja nekatere mlade oblikovalce, ustvarjalce čipk.

S čipkami, ki nastajajo dandanes, je bil prikazan razvoj čipk v tehnološkem in oblikovnem pogledu.

Ob podpori Ministrstva za kulturo RS, Urada za informiranje Vlade RS, Slovenske izseljenske matice ter občin Idrija, Cerkno in Železniki je razstavo pripravil Mestni muzej Idrija. Postavljena je bila v Slovenskem salonu palače narodov pri OZN v Ženevi (marec 1996), v prostorih občinske hiše Aumetzu v Franciji med slovenskimi izseljenci (maj 1996) in v Palači človekovih pravic pri Svetu Evrope v Strashourgu (junij 1996).

2) Druga pomembna etnološka dejavnost našega muzeja so raziskave v zvezi s popularizacijo etnologije oz. s pedagoško dejavnostjo etnologov in etnologin. Tako že več let redno sodelujem kot mentorica pri delu mladih raziskovalcev na idrijski gimnaziji. Raziskovalna naloga z naslovom *Firma Franc Lapajne* (in s podnaslovom *Razvoj idrijske čipke*), ki je nastala v okviru gibanja Znanost mladini, je lansko leto prejela prvo nagrado.

Popularizacija etnologije: ob razstavni dejavnosti smo dvakrat pripravili *Etnološki večer*, in sicer: a) velikonočne jedi in b) sadjarstvo, sadjereja in hrana, pripravljena iz suhega in svežega sadja.